I

(Resoluties, aanbevelingen en adviezen)

ADVIEZEN

EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITE

579e ZITTING VAN HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ, 14.6.2023-15.6.2023

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité — Een Europese Raad voor voedselbeleid als nieuw governancemodel in het toekomstige EU-kader voor duurzame voedselsystemen

(initiatiefadvies)

(2023/C 293/01)

Rapporteur: **Piroska KÁLLAY**

Besluit van de voltallige vergadering	25.1.2023
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde Initiatiefadvies
Bevoegde afdeling	Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu
Goedkeuring door de afdeling	1.6.2023
Goedkeuring door de voltallige vergadering	14.6.2023
Zitting nr.	579
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	179/1/2

1. **Conclusies en aanbevelingen**

1.1. Het voedselsysteem van de EU bevindt zich op een tweesprong en wordt getroffen door een meervoudige crisis die verschillende onderling verbonden uitdagingen met zich meebrengt op milieu-, klimaat-, gezondheids- en sociaal gebied. Gezien de urgentie van de crisis in het voedselsysteem en de noodzaak van een snelle gedragsverandering is het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) van mening dat zijn oproep tot de oprichting van een Europese Raad voor voedselbeleid geen dag te vroeg komt.

1.2. Volgens het EESC zou een dergelijke raad bijdragen tot een meer geïntegreerde en participatieve aanpak van de voedselbeleidvorming, de beleidscoördinatie tussen de EU, het nationale en lokale niveau vergemakkelijken, en bovenal de kwaliteit en legitimiteit van het voedselbeleid van de EU verbeteren. Dit zou ook een meer duurzame en evenwichtige plattelands- en stedelijke ontwikkeling in de hand werken.

1.3. Het EESC is ingenomen met de aankondiging van een EU-kader voor duurzame voedselsystemen, dat de basis zal leggen voor de systemische veranderingen die alle actoren in de hele waardeketen moeten doorvoeren. De huidige Commissie moet dit kader onverwijld voorstellen om de uitdagingen van de voedselsystemen tijdig te kunnen aanpakken. Elk uitstel kan het welslagen van de "van boer tot bord" -strategie in het gedrang brengen. Het Comité roept de Commissie op zich in te zetten om de belanghebbenden en het maatschappelijk middenveld structureel te betrekken bij de nieuwe governance van dit kader en wijst erop dat het idee van een Europese Raad voor voedselbeleid hier goed in zou passen.

1.4. Het EESC stelt vast dat er op lokaal, regionaal en nationaal niveau voedselgerelateerde platforms bestaan, maar is van mening dat deze bestaande fora niet volstaan om een duurzaam en rechtvaardig voedselsysteem en veerkracht op Europees niveau daadwerkelijk tot stand te brengen. Het is daarom van mening dat de voedseldemocratie verder moet worden versterkt en in het voedselbeleidsproces moet worden geïntegreerd.

1.5. Het EESC ziet de Europese Raad voor voedselbeleid als een platform dat wetenschappelijk onderbouwd is, met meerdere belanghebbenden en op meerdere niveaus en als een institutionele, onafhankelijke structuur dat de volgende samenstelling zou kunnen hebben:

— academische deskundigen en wetenschappers;

— actoren uit de voedselvoorzieningsketen (landbouwers, levensmiddelenbedrijven en -verwerkers, detailhandelaren, vakbonden enz.), actoren uit het onderwijs en maatschappelijke organisaties (netwerken voor armoedebestrijding, voedselbanken, sociale platforms, ngo's voor milieu en ontwikkeling), jongerenvertegenwoordigers. De deelname van de sociale partners aan de Europese Raad voor voedselbeleid wordt ook ten zeerste aangeraden om na te denken over de noodzakelijke veranderingen op de arbeidsmarkt;

— institutionele vertegenwoordigers (Parlement, Raad, Commissie, EESC, Europees Comité van de Regio's).

Na de beginfase moet de Europese Raad voor voedselbeleid ook vertegenwoordigers van het lokale, regionale en nationale niveau en van de raden voor voedselbeleid omvatten, om ervoor te zorgen dat georganiseerde netwerkvorming tussen de betrokken niveaus en het recht op gelijke deelname van de vertegenwoordigers van de lidstaten op EU-niveau wordt gewaarborgd. Momenteel zijn de nationale raden voor voedselbeleid niet wijdverbreid genoeg om een gelijke vertegenwoordiging van alle landen te verzekeren.

1.6. De Europese Raad voor voedselbeleid moet een betrouwbare en transparante structuur zijn die helpt de voedselvraagstukken aan te pakken die in de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Agenda 2030 van de VN als uitdagingen zijn aangemerkt. De Raad moet met name:

1.6.1. een institutioneel orgaan zijn waarvoor de Europese instellingen zich moeten inzetten en waarvoor zij politieke steun moeten garanderen;

1.6.2. een permanente bron zijn van gedegen advies en wetenschappelijk onderbouwde beleidsvoorstellen en aanbevelingen over de koers van het Europese voedselsysteem. De EU-instellingen moeten worden verplicht hierover feedback en gemotiveerde antwoorden te geven;

1.6.3. de samenhang tussen de beleidsterreinen (zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het gemeenschappelijk visserijbeleid, het recht op voedsel, wetgeving inzake gezonde voeding, overheidsopdrachten, onderwijsbeleid enz.) verbeteren en sociale innovaties bevorderen met het oog op het welzijn van alle actoren in de voedselketen, rekening houdend met de noodzaak van generatievernieuwing van landbouwers. Het EESC acht het met name van belang dat in overleg met de agrovoedingssector en de betrokken onderwijsinstanties wordt bepaald welke onderwerpen op het gebied van voeding in het onderwijs prioriteit moeten krijgen;

1.6.4. op termijn een netwerk van raden voor voedselbeleid op Europees niveau opzetten, dat een platform vormt voor de uitwisseling van goede praktijken en van kennis om het EU-beleid te onderbouwen en te beïnvloeden.

1.7. Het EESC is bereid om de Europese Raad voor voedselbeleid de nodige ruimte ter beschikking te stellen. Er bestaat al een succesvol voorbeeld met het Europees stakeholdersplatform voor de circulaire economie, een gezamenlijk initiatief van het EESC en de Commissie.

2. **Achtergrond**

2.1. Onze voedselsystemen worden getroffen door een meervoudige crisis die verschillende onderling verbonden uitdagingen met zich meebrengt, onder meer met betrekking tot ([1]): het milieu (uitstoot van broeikasgassen verbonden met de productie, verwerking en consumptie van voeding, verlies van biodiversiteit, uitputting van visbestanden, verlies van organisch materiaal in de bodem, bodemerosie enz.), de gezondheid (toename van ziekten die samenhangen met eetpatronen), het verdwijnen van landbouwbedrijven, het gebrek aan toegang tot duurzaam en gezond voedsel en slechte arbeidsomstandigheden. Tegelijkertijd hebben ze al te lijden onder de druk van talrijke klimaatschokken, veranderende weerpatronen, instortende ecosystemen en aantasting van land, bodem en waterwegen. Tot slot zijn de debatten over voedselsystemen steeds vaker het voorwerp van misleidende informatie en communicatie.

([1]) Transforming Europe's food system — Assessing the EU policy mix — Europees Milieuagentschap (europa.eu) en Prof. De Schutter, presentatie bij het EESC op 14 april 2023.

2.2. De Europese Commissie werkt momenteel aan een nieuw EU-kader voor duurzame voedselsystemen, dat is opgenomen in de "van boer tot bord"-strategie en eind 2023 moet worden gepubliceerd. Dat kader zal de basis leggen voor de systemische veranderingen die alle actoren in het voedselsysteem, waaronder beleidsmakers, bedrijven en consumenten, zullen moeten doorvoeren om de overgang naar een duurzaam voedselsysteem in de EU te versnellen. Het kader is tevens het fundament voor het toekomstige governancemodel voor voedselsystemen en zal bijdragen tot de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen, die vragen om gezamenlijke en alomvattende oplossingen waarbij verschillende departementen, ministeries, sectoren en de hele voedselvoorzieningsketen betrokken zijn. Het EESC dringt erop aan dat het kader voor duurzame voedselsystemen met spoed wordt goedgekeurd om de uitdagingen van de voedselsystemen tijdig aan te pakken. Elk uitstel kan het welslagen van de "van boer tot bord" -strategie in het gedrang brengen. Het kader moet tijdgebonden doelstellingen bevatten, alsook indicatoren aan de hand waarvan de vooruitgang kan worden gemeten en correctiemechanismen voor het geval de doelstellingen niet worden gehaald.

2.3. In eerdere adviezen heeft het EESC ([2]) er samen met andere deskundigen en maatschappelijke organisaties steeds vaker op gewezen dat de voedseldemocratie moet worden versterkt om een overgang van het voedselsysteem naar duurzamere oplossingen te bevorderen. Gezien de urgentie van de crisis in het voedselsysteem ([3]), die ongetwijfeld ook is veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne, en de noodzaak van een snelle gedragsverandering, moet er dringend werk worden gemaakt van governanceregelingen die efficiënter en legitiemer zijn. Aangenomen wordt dat democratische innovaties zoals de raden voor voedselbeleid de kwaliteit en de legitimiteit van de voedselbeleidsvorming zullen verhogen door het grote publiek en de belanghebbenden in het voedselsysteem een grotere rol toe te kennen ([4]).

2.4. Raden voor voedselbeleid zijn lokale allianties van diverse belanghebbenden die samenwerken om voedselgerelateerde kwesties in een bepaalde geografische regio aan te pakken ([5]). Of de term "beleid" op zijn plaats is, staat ter discussie. Sommige van deze raden, voedselcoalities of comités willen immers niet als politieke instanties worden gezien, terwijl andere zich juist wel op programma's en beleid richten. Belanghebbenden uit het hele voedselsysteem nemen deel aan deze organisaties, die zich inzetten voor inclusie en democratische beginselen. Dit brengt individuen, lokale overheden, non-profitorganisaties en vertegenwoordigers van verschillende sectoren van de economie — landbouw, gezondheidszorg en onderwijs — bij elkaar om samen te werken aan voedselbeleidsinitiatieven die de toegang tot gezond, betaalbaar en duurzaam voedsel voor alle leden van de lokale gemeenschap bevorderen.

2.5. De eerste raden voor voedselbeleid werden in de jaren tachtig in de Verenigde Staten opgericht ([6]). Sindsdien zijn er steeds meer bijgekomen en zijn ze ook diverser geworden. Hoewel deze beweging in Europa pas laat op gang kwam, zijn de raden voor voedselbeleid de afgelopen tien jaar overal in Europa snel van de grond gekomen ([7]). Volgens de academische literatuur is de oprichting van de raden voor voedselbeleid in Europa pas goed op dreef gekomen met de ratificatie in 2015 van het Milaans Stedelijk Voedselbeleid, een internationale overeenkomst over stedelijk voedselbeleid die door meer dan 260 steden wereldwijd is ondertekend en die verschillende Europese steden en regio's heeft aangemoedigd om raden voor voedselbeleid op te richten. Dergelijke raden zijn ook opgericht in landelijke of voorstedelijke regio's zonder directe band met een stad ([8]).

2.6. Voedselbeleidsraden zijn meestal op regionaal en/of lokaal niveau actief, hoewel enkele op overheids-, provinciaal en nationaal niveau opereren. Vaak zijn ze een manier om steden weer aansluiting te laten vinden met de voedselproductie in de omliggende regio's en zorgen ze voor een doeltreffend beheer van lokaal en regionaal voedselbeleid, maar ze kunnen ook relevant zijn voor niet-stedelijke gemeenschappen. Ze kunnen worden beschouwd als netwerken die de doelstelling van

([2]) Onder meer: Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de bijdrage van het maatschappelijk middenveld aan de ontwikkeling van een alomvattend voedselbeleid in de EU (initiatiefadvies) (PB C 129 van 11.4.2018, blz. 18) en Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Een "van boer tot bord"-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem (COM(2020) 381) (PB C 429 van 11.12.2020, blz. 268).

([3]) Zie de rapporten van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering (IPCC): https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/.

([4]) *Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods*, Jeroen J. L. Candel, mei 2022.

([5]) Zie de definities in de volgende academische artikelen: Opportunities and challenges of food policy councils in pursuit of food system sustainability and food democracy — a comparative case study from the Upper-Rhine region (Mooney, 2022) en Food Policy Councils: Lessons learned (Harper et al., 2009).

([6]) De eerste Amerikaanse raad voor voedselbeleid werd in 1982 opgericht in Knoxville, Tennessee.

([7]) Op Europees niveau zijn voorbeelden van raden voor voedselbeleid of soortgelijke stedelijke voedselinitiatieven te vinden in projecten van Horizon 2020 en Horizon Europa die gericht zijn op agrovoedingsbeleid en instrumenten ter verbetering van voedselsystemen zoals Cities2030, FoodSHIFT 2030, FoodCLIC, FEAST en FOOD TRAILS.

([8]) Franzen-Castle, L. *et al.* Engaging Rural Community Members with Food Policy Councils to Improve Food Access: Facilitators and Barriers. "Journal of Hunger & Environmental Nutrition 17", 207—223 (2022).

duurzaamheid verzoenen met de doelstellingen van democratie en goed bestuur door een proces van participatie, samenwerking en overleg op gang te brengen tussen landbouwers, ondernemers in de voedingssector, consumenten en andere belanghebbenden. Belangrijke voorbeelden in de EU zijn de in 2017 opgerichte Catalaanse raad voor voedselbeleid ([9]), die samenwerkt met 42 steden en een bestuursorgaan heeft van 33 leden, waaronder regionale en lokale overheden, belangrijke actoren in de voedselketen en mensen uit plattelandsgebieden (hoewel er plannen zijn om de raad uit te breiden met vijf nieuwe leden die onder meer de ministeries van onderwijs, cultuur, gelijkheid en vrouwenzaken vertegenwoordigen). Een ander voorbeeld is het Netwerk van voedselbeleidsraden (2016), dat 30 (voornamelijk Duitse) lokale raden omvat die volgens een bottom-up benadering werken en 40 stichtende initiatieven.

2.7. Er zijn minder voorbeelden van nationale raden voor voedselbeleid in de EU. In Frankrijk is de Nationale Voedselraad (CNA ([10])) een onafhankelijk adviesorgaan dat rapporteert aan ministers en wordt geraadpleegd over ontwikkelingen in het voedselbeleid en adviezen uitbrengt om zowel de overheid als de verschillende actoren in de voedselketen te informeren over onderwerpen als voedselkwaliteit, consumenteninformatie, voeding, gezondheidsbeveiliging, toegang tot voedsel en crisispreventie. Terres en ville, het Franse netwerk van actoren in het stedelijke landbouw- en voedselbeleid ([11]) is in 2000 opgericht en verenigt Franse steden en landbouwkamers ([12]) met gemeenschappelijke doelstellingen, om samen met lokale verkozenen en professionals een grootstedelijk landbouw- en voedselbeleid te ontwikkelen. Deze territoriale voedselprojecten worden gefinancierd en gestuurd door de overheid, wat soms leidt tot spanningen met andere institutionele niveaus. De ervaring leert dat burgers onvoldoende betrokken zijn bij het uitstippelen van het voedselbeleid (op lokaal en nationaal niveau). In Portugal is in 2018 een nationale raad voor voedsel- en voedingszekerheid (CONSANP) opgericht ([13]). In Luxemburg is in het regeerakkoord voor 2018-2023 ([14]) voorzien in de oprichting van een orgaan met meerdere belanghebbenden — de Nationale raad voor voedselbeleid. De officiële oprichting van deze raad laat echter nog op zich wachten. In Nederland is een burgertop over de toekomst van de landbouw in de maak, maar tot dusver zonder politieke steun of financiering ([15]).

2.8. In dit verband zij ook gewezen op het Nordic Food Policy Lab, dat is opgezet door en voor de Noordse Raad van ministers ([16]) met als doel "de voedselvraagstukken te helpen aanpakken die in de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Agenda 2030 van de VN als uitdagingen zijn aangemerkt".

2.9. In zijn adviezen ([17]) heeft het EESC gepleit voor de oprichting van een Europese Raad voor voedselbeleid die zou bijdragen tot een meer geïntegreerde en participatieve aanpak van de voedselbeleidvorming, de beleidscoördinatie tussen de EU, het nationale en lokale niveau zou bevorderen, een platform zou bieden waar belanghebbenden van elkaar kunnen leren door ervaringen uit te wisselen en ervoor zou zorgen dat rekening wordt gehouden met alle standpunten uit de verschillende sectoren.

2.10. In dit initiatiefadvies worden concrete ideeën aangereikt voor de governance van voedselsystemen en voor een constructieve en gestructureerde deelname van het maatschappelijk middenveld, waaronder jongeren, aan de ontwikkeling, monitoring en uitvoering van voedselbeleid. Ook wordt gekeken naar manieren om onderwijsinstanties en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld in scholen en bij de ouders van leerlingen te betrekken, zodat de volgende generatie al op jonge leeftijd bewust wordt gemaakt van duurzame en gezonde voeding, waarbij wordt voortgebouwd op recente werkzaamheden op het gebied van jongereneducatie ([18]) en de EU-schoolregeling ([19]).

3. **Lessen die zijn getrokken uit bestaande raden voor voedselbeleid op lokaal en nationaal niveau**

3.1. De bestaande raden voor voedselbeleid zijn een lappendeken van organisaties met uiteenlopende juridische en organisatorische vormen en structuren, missies, doelstellingen en activiteiten die zijn afgestemd op de behoeften en prioriteiten van de stedelijke gemeenschap die zij ondersteunen. Dat kan gaan van non-profitorganisaties tot hybride structuren en (lokale) overheidsinstanties. Deze raden passen verschillende participatieve benaderingen en methoden toe om stedelijke voedselsystemen te ontwikkelen en hervormen.

([9]) Consell Català de l'Alimentació.
([10]) CNA: www.cna-alimentation.fr/.
([11]) Terres en villes: www.terresenvilles.org/.
([12]) Montpellier, Rouen, Voiron, Le Havre, Artois (Béthune, Bruay-en-Artois), Douai, Angers, Rennes, Saint-Nazaire, Nantes, Lorient, Toulouse, Grenoble, Saint- Étienne, Lyon, Besançon, Dijon, Nancy, Metz, Amiens, Lille, Auxerre, Poitiers (2022).
([13]) Conselho Nacional de Segurança Alimentar e Nutricional entra em funcionamento.
([14]) Raad voor voedselbeleid: https://food.uni.lu/projects/research-projects/food-policy-council/.
([15]) https://g1000landbouw.nl/
([16]) Nordic Food Policy Lab: www.norden.org/en/nordic-food-policy-lab.
([17]) Onder meer: PB C 129 van 11.4.2018, blz. 18 en PB C 429 van 11.12.2020, blz. 268.
([18]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over empowerment van jongeren om via onderwijs duurzame ontwikkeling te verwezenlijken (initiatiefadvies) (PB C 100 van 16.3.2023, blz. 38).
([19]) Informatief rapport van het EESC over de evaluatie van de EU-schoolregeling.

3.2. Al deze organisaties lijken hetzelfde doel voor ogen te hebben, namelijk de totstandbrenging van een duurzaam, gezonder, transparant en eerlijker voedselsysteem voor iedereen. Andere doelstellingen van regionale en lokale raden voor voedselbeleid zijn: voedselsoevereiniteit bewerkstelligen, kortere en lokale voedselvoorzieningsketens ontwikkelen, voedselverspilling tegengaan, gemeenschapstuinen aanleggen, steden en plattelandsgebieden met elkaar verbinden, lokale voedselmarkten opzetten, stadslandbouw bevorderen en een levendige voedselcultuur stimuleren.

3.3. Om dit doel te bereiken houden deze organisaties zich bezig met een breed scala aan activiteiten die niet altijd gepaard gaan met beleidsadvies of met het ontwikkelen of veranderen van beleid. De meeste raden voor voedselbeleid zijn ontstaan uit een bottom-upbenadering en ondersteunen netwerkvorming, belangenbehartiging, onderwijs, bewustmaking en projectontwikkeling, terwijl andere, zoals in Frankrijk, beleidsgestuurd zijn.

3.4. De raden die uit de gemeenschap voortkomen streven ernaar om van "voedseldemocratie" de leidraad te maken in hun procedures. Dankzij organisatiestructuren voor coördinatie, advies enz. kunnen de verschillende belanghebbenden zich bezighouden met leiderschap, bijstand, partnerschappen en andere vormen van zelfbestuur. De meeste raden voor voedselbeleid staan open voor iedereen die geïnteresseerd is in duurzame voedselsystemen en bereid is de democratische beginselen te respecteren. Naast het reguliere lidmaatschap gaan deze raden vaak institutionele partnerschappen aan met overheidsinstanties, bedrijven en maatschappelijke organisaties die de huidige voedselsystemen duurzamer maken. Ook deze partnerschappen zijn gebaseerd op democratische praktijken, waaronder collectieve controle en besluitvorming. Last but not least werken de raden voor voedselbeleid samen met de (lokale) overheid, wat het democratische karakter ervan illustreert.

3.5. De duurzaamheid van het voedselsysteem is de overkoepelende doelstelling, die de raden trachten te verwezenlijken door te werken aan strategische (algemene) doelstellingen, zoals het ondersteunen van veerkrachtige voedselsystemen, het verbeteren van de toegang tot en kennis over gezonde en duurzame voedingspatronen, het bestrijden van voedselverspilling met behulp van de circulaire economie, het bevorderen van economische ontwikkeling, van rechtvaardigheid in het voedselsysteem, van ecologische duurzaamheid en het vergroten van de kennis over en de vraag naar gezond voedsel.

3.6. In Europa hebben de raden voor voedselbeleid twee belangrijke rechtsvormen: verenigingen en non-profit-organisaties, bottom-upstructuren die door het maatschappelijk middenveld zijn opgericht, en top-downstructuren die door lokale gemeentelijke overheden in het leven zijn geroepen. De meeste raden zijn heel divers samengesteld. Naast burgers kunnen ook particuliere bedrijven, overheidsdiensten en belanghebbenden uit de sectoren voeding, gezondheidszorg en onderwijs er deel van uitmaken, alsook veel vertegenwoordigers van sociale groepen uit de plaatselijke gemeenschap.

3.7. De financiering van de raden voor voedselbeleid loopt sterk uiteen. Sommige raden hebben betaald personeel en/of worden gefinancierd via (grote) programma's en projecten, andere zijn volledig afhankelijk van giften en van vrijwilligerswerk. De financieringsbronnen variëren van jaarlijkse overheidssteun tot lidmaatschapsbijdragen, onderzoeks- of andere subsidies, bijdragen van particuliere stichtingen en donaties. Raden die opgericht zijn als non-profitorganisaties of -verenigingen worden vooral gefinancierd via fondsenwerving, bijdragen van leden en overheidssubsidies, terwijl de raden die zijn opgezet door gemeentelijke overheden voornamelijk afhankelijk zijn van een jaarlijks door de gemeenteraad toegekend budget.

3.8. Er zijn ook potentiële valkuilen. Uit onderzoek blijkt dat raden voor voedselbeleid tekortkomingen kunnen vertonen en/of niet altijd optimaal functioneren ([20]), bijvoorbeeld als de meest kwetsbare groepen ondervertegenwoordigd zijn of als bepaalde belangengroepen te veel invloed hebben. Een andere belangrijke uitdaging is dat de kwaliteit van het overleg afhangt van gelijke deelnamevoorwaarden, een goede procesbegeleiding en een focus op kennis of waarden in plaats van op belangen. Het EESC benadrukt daarom de noodzaak van echte inclusie en kwaliteitsoverleg in de raden, wat betekent dat het niet volstaat om gewoon iedereen toe te laten. Echte representativiteit is nodig, met name van traditioneel ondervertegenwoordigde groepen in de samenleving.

3.9. Het EESC is voorts van mening dat de raden jongeren moeten aanspreken, onder meer via onderwijs. Onderwijs over duurzame voedselsystemen moet in de toekomst een speerpunt worden. De nadruk moet liggen op kennis over duurzame en gezonde voedingspatronen en over de productieketen van begin tot eind. Zo wordt duidelijk wie ons voedsel produceert, hoe dat gebeurt en op welke manier de distributie in ons voedselsysteem verloopt, vanaf de boer of veehouder tot het eindproduct door de burger wordt geconsumeerd. Het EESC beveelt daarom aan dat de bevoegde onderwijsinstanties

([20]) Power to the people? Food democracy initiatives' contributions to democratic goods.

bij de raden voor voedselbeleid worden betrokken, om in overleg met de agrovoedingssector te bepalen welke onderwerpen in het onderwijs prioriteit moeten krijgen. Bovendien moet onderwijs aan kinderen ondersteund worden met een leven lang leren voor ouders en burgereducatie ([21]).

4. **Oproep tot een Europese Raad voor voedselbeleid**

4.1. Er bestaat een rijke traditie van raden voor voedselbeleid vanuit een bottom-upbenadering, toch zijn ze er niet in geslaagd de vooruitgang en veerkracht op Europees niveau te beïnvloeden. Een hervorming van de governance van voedselsystemen is onvermijdelijk. Dit moet gebeuren op een manier die de democratie en de verantwoordingsplicht ten aanzien van voedselsystemen herstelt. Het toekomstige EU-kader voor duurzame voedselsystemen moet zorgvuldig worden begeleid om ervoor te zorgen dat de veranderingen sectoroverschrijdend worden gecoördineerd. De beste manier om het veto van gevestigde partijen die weinig belang hebben bij verandering te omzeilen, is het versterken van de verantwoordingsplicht en de participatie. Zo kan de impact van een echt alomvattend voedselbeleid regelmatig worden beoordeeld, herzien en verbeterd. Het EESC is daarom van mening dat de oprichting van een Europese Raad voor voedselbeleid een cruciale stap is om tot een alomvattende visie op het voedselbeleid te komen ([22]).

4.2. Een Europese Raad voor voedselbeleid moet:

4.2.1. wetenschappelijk onderbouwd zijn en een wetenschappelijk adviesmechanisme bieden, een vertrouwen genietende en betrouwbare bron van onderzoek en wetenschappelijk advies zijn.

4.2.2. als volgt zijn samengesteld:

— academische deskundigen en wetenschappers (binnen de Europese Raad voor voedselbeleid of als adviesraad);

— actoren uit de voedselvoorzieningsketen (landbouwers, levensmiddelenbedrijven en -verwerkers, detailhandelaren, vakbonden enz.), actoren uit het onderwijs en maatschappelijke organisaties (netwerken voor armoedebestrijding, voedselbanken, sociale platforms, ngo's voor milieu en ontwikkeling), jongerenvertegenwoordigers, sociale partners;

— institutionele vertegenwoordigers (Parlement, Raad, Commissie, EESC, CvdR).

4.2.3. Na de beginfase moet de Europese Raad voor voedselbeleid ook vertegenwoordigers van het lokale, regionale en nationale niveau en van de raden voor voedselbeleid omvatten, met georganiseerde netwerkvorming tussen de betrokken niveaus. Momenteel zijn de nationale raden voor voedselbeleid niet wijdverbreid genoeg om een gelijke vertegenwoordiging van alle landen te verzekeren.

4.2.4. een institutioneel orgaan zijn waarvoor de Europese instellingen zich moeten inzetten en waarvoor zij politieke steun moeten garanderen. Een onafhankelijk, niet-gouvernementeel en betrouwbaar orgaan (als vlaggenschip) dat een autoriteit zou zijn op het gebied van langetermijnplanning en als hefboom zou fungeren om ons voedsel in de toekomst duurzamer te maken.

4.2.5. een permanente bron zijn van gedegen advies en wetenschappelijk onderbouwde beleidsvoorstellen en aanbevelingen over de koers van het Europese voedselsysteem. De EU-instellingen moeten worden verplicht hierover feedback en gemotiveerde antwoorden te geven. De Raad moet nagaan hoe de bestaande verbintenissen van de EU kunnen worden nagekomen en gemonitord, de nationale voedselbeleidsplannen beoordelen en deze omzetten in beleidstermen die sociale vooruitgang via voedsel mogelijk maken. Tot slot moet in de Raad een discussie worden aangegaan over de werking van mondiale voedselsystemen.

4.2.6. de samenhang tussen de beleidsterreinen (zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het gemeenschappelijk visserijbeleid, het recht op voedsel, wetgeving inzake gezonde voeding, overheidsopdrachten, onderwijsbeleid enz.) verbeteren en sociale innovaties bevorderen met het oog op het welzijn van alle actoren in de voedselketen, rekening houdend met de noodzaak van generatievernieuwing van landbouwers.

([21]) PB C 100 van 16.3.2023, blz. 38.

([22]) Rapport van IPES-Food: CFP_FullReport.pdf (ipes-food.org), en De Schutter, O., Jacobs, N. en Clément, C., 2020, "A Common Food Policy for Europe: How governance reforms can spark a shift to healthy diets and sustainable food systems", *Food Policy 96*.

4.2.7. de raden voor voedselbeleid financieel en structureel ondersteunen, bottom-upbenaderingen stimuleren die de duurzaamheid van lokale, regionale en nationale voedselsystemen bevorderen, de kloof tussen stad en platteland en de polarisatie tussen producenten en consumenten bestrijden door de civiele dialoog te ondersteunen (met inbegrip van vertegenwoordigers van jongeren, kwetsbare en gemarginaliseerde sociale groepen, plattelandsactoren en sociale partners), en de systematische ontwikkeling van deze raden mogelijk maken door de synergieën tussen lokale overheden en het maatschappelijk middenveld te versterken.

4.2.8. op termijn een netwerk van raden voor voedselbeleid op Europees niveau opzetten, dat een platform vormt voor de uitwisseling van goede praktijken en van kennis om het EU-beleid te onderbouwen en te beïnvloeden.

4.2.9. synergieën tot stand brengen met andere bestaande EU-platforms, zoals de EU-coalitie voor voedselbeleid ([23]), het platform voor voedselverspilling ([24]), het Europees stakeholdersplatform voor de circulaire economie ([25]) en het EU-plattelandspact ([26]).

4.3. Het EESC is bereid om de Europese Raad voor voedselbeleid de nodige ruimte ter beschikking te stellen. Er bestaat al een succesvol voorbeeld met het Europees stakeholdersplatform voor de circulaire economie, een gezamenlijk initiatief van het EESC en de Commissie ([27]).

Brussel, 14 juni 2023.

Voorzitter van het
Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE

([23]) EU Food Policy Coalition.
([24]) EU-platform inzake voedselverlies en -verspilling.
([25]) Europees stakeholdersplatform voor de circulaire economie.
([26]) The rural pact. https://rural-vision.europa.eu/rural-pact_nl.
([27]) Europees stakeholdersplatform voor de circulaire economie.